Hetedik évfolyam. 5. szám. Székely-Udvarhely, 1901. február 3.

ELŐFIZETÉSI ÁRAK:
Egész évre . . . . 8 korona.
Fél évre . . . . 4 „
Negyed évre . . . 2 „
Külföldre egész évre 12 „
Papok, tanítók, gazdasági egyletek tagjai és közs. előljáróknak egész évre 6 kor., a tanítóegylet tagjainak, közs. és körgyűl. zökoldi 5 kor.
— Egy példány ára 16 fillér. —
Megjelen hetenkint jegyzőszor vasárnap.

SZÉKELY-UDVARHELY

KÖZIGAZGATÁSI, KÖZGAZDASÁGI, KÖZMIVELŐDÉSI ÉS SZÉPIRODALMI HETILAP.

UDVARHELYVÁRMEGYE HIVATALOS LAPJA, AZ UDVARHELYVÁRMEGYEI KÖZSÉGI ÉS KÖRJEGYZŐK EGYLETE, AZ UDVARHELYMEGYEI ÁLTALÁNOS TANITÓEGYESÜLET ÉS AZ UDVARHELYMEGYEI GAZDASÁGI EGYLET HIVATALOS KÖZLÖNYE.

HIRDETÉSI DÍJAK:
Hivatalos hirdetések 100 szóig minden szó 4 fillér, azonfölül 2 fillér, magánhirdetések □cm.-ként 6 fillér, többszöri közlésnél a 4 fillérért közöltetnek.
Nyilttér sora 1 kor. Hirdetés és nyilttér díja előre fizetendő.
Szerkesztőség és kiadóhivatal BETEGH PÁL könyvkereskedése, könyvnyomdát és könyvkötő üzlete (Kossuth-utcza), hova minden a lapot érdekló közlemények, előfizetések és hirdetések intézendők.
— Kéziratok nem adatnak vissza. —

Pusztuló erkölcsök.

Elszomorító kép a székely népéletből.

— Lerajzolta: *Pap Miklós.* —

Szeretem a székely népet, mint lelkemet, önboldogságomat. Szeretem könnyei között, ritkán látott örömében, hosszas bánatában. Szeretem a diesőségben, szeretem a gyalázatban.

Szeretem, mint levél az ágat, a fényt, a napsugárt; virág a harmatot, tikkadt föld az áztató esőt, sötét éj a csillag ragyogását.

Oda adnám erre szívem minden dobbanását, hogy övé legyen jelenem futó perce, boldog jövendőm biztatása, ha édes reményein megvalósulnak.

Ugy vagyok vele, mint a szerelmes ifju arájával: első és utolsó gondolatom az övé. Neki szentelem izzadságaim cseppjeit. Érette tett munkáimban nem fáradok el soha. Ha vigan folyna mindig életem: megoszthanám vele boldogságomat. Szegény sorsomban neki kinálom száraz kenyeremet. Megtagadnék magamtól minden örömet, minden boldogságot, hogy neki adjak minden örömet és boldogságot.

Álmaimban áldva nyujtom feléje kezemet. Ébrenlétemben hő imámba foglalom nevét, mert jobban szeretem, mint patak a medert; az énekló madár a lomb susogását; a lubiczkoló hal a viz mélységét; virág az éltető harmatot.

Miért? mert fajom, vérem, csontom, testvérem, mindenem nekem. Mély, kimondhatlan szeretetemben mindig bánkódom sorsa miatt. Ezer év óta ő volt e haza testén a legszebb virág, a legszebb bokréta. A történelem ködében sok tett, sok küzdelem elenyészett: az övé nem log elenyészni soha. Soha hátra, mindig előre ment. A csaták hőse ő volt. A magyar ezeréves történelmében a legszebb lapok nevével vannak teleirva. Csaba vitézi ök, kik alól hasztalan dült ki fujó paripájuk, harczollak tovább gyalog és megsebzetten tovább sebeztek csonka kezeikkel, leszaggatott ujjaikkal. Még elszálló lelkök sem pihent, az is harczolt, viaskodott a közös jóért: a szabadságért E népnek szép, magasztos multja követésre méltó.

A jelen? *Elszomorító!*

A jövő? *Kétségbejtő!*

Miért elszomorító a jelen? Mert szegényedik rohamosan. Kopár hegyei ritkán hoznak hó Istenáldást a jobb sorsra érdemes népnek. Élete óriási küzdelem.

Mig ónfonta és szőtte ruháijában, lapdeér ingével, levrszett pantlikás bajával járt a székely leány: türhető volt sorsa *De miióta elvetette ősi anyja szőttes felcsevelle ropogós czipőcsi régi ja csizmáját, buggyos derékkal „writhejét", kontyába kötö szep pantlikás hajait s kötösself s pri meg a falu, vagy városok utczáját, szóval: miióta divatba jött a székely lányok is a divat, azóta jelene elszomorító, mert ősi ruháijival levetette legtöbb helyen ősi erkölcsét is.*

Régen a székely leány nem ment Oláhországba szerencsét próbálni. Ma elmegy s a legtöbbször oda vész és nem egyszer emlőjén olyan szülöttet táplál, *ki visszaverdit elcsábitott gyáldoltól ős anyja ősi házájára.*

Én megsiratom ezt az állapotot... az ilyenekben elveszített jó magyar anyákat... de mást nem tehetek.

Egy illthon való pusztulásnak azonban utját, tovább terjedését szeretném megakadályozni, hogy a jövő ne legyen kétségbeejtő.

Mi ez?

E kérdés alatt ezennel bevádolom az én székely népemet, melyet ugy szeretek, ugy imádok: Szeretnék lelkem ostorával végig verni sok székely apát, anyát és töméntelen székely leányt.

Miért? ... *Mert mulatok szép könyvet bemocskolójtok.* Eddig azt beszélte rólatok a történelem, hogy *nem fajult el még a székely vér.* En mindennek és szemetekbe vágom, hogy *egykori nemes vértek elfajult, nevetséges szenny tapadt. Nem más kente reátok a szennyet. Ti magatok kentétek be magatokat a gyalázat sarával.*

Hogyan? ... Igaz lenne ez? Sajnos, végtelen sajnos, de *igaz!* Nem beszélek itt erkölcseiket eladott leányainkról, kik elviszik szolgálatba tiszta lelkük ártatlan kincseit s aztán haza jönek *elbukva, elesve, mint letört virág, mint asszot kóró.* Azokról a székely leányokról szólok, *kik a szülők akaratából saját otthonukban adatnak el a többet igérőnek.*

Micsoda bolond beszét ez? kérditek tán édes székely testvéreim! Bolond beszéd?... Hát a gombamódra szaporodó *vadházasságok* nem azt mutatják-e, hogy leányaink *saját szülőik által adatnak az erkölcstelenség mészárszékére?!...* Ezelőtt csak egy pár évtizeddel is elkerültetek azt a székely leányt, még az Isten házában sem ültetek a mellé, ki *erkölcsének elvesztét megbotránkoztatót...* Ma?... Most?... *Apátok adnak el, hogy erkölcsének elvesztét, ők tépik le arczáitok rozsdáirjét; ölbjék porba szemérmedet, koronájit és ősi piruló nélkülözhetetlen ékeit annak a gyermeknek, kinek első szava az lesz, hogy megátkozza bennetek azt az anyát, ki őt az erkölcstelenség poselnyában fogantatta.*

És ez igy lesz, mert az igy született gyermeknek *nincs apja. Vadállat kölyke az, kinek gondjait a legtöbbször az Ur Isten ha felveszi.*

Ki az a férfi, ki ti hazynq nyelven *házasságtoknak hiétok?... Ayyas társatok, ki akkor kerget el, mikor neki tetszik, mikor rátok un, mikor meggyálói bennetek az erkölcstelen anyát.*

Szülők, édes székely véreim!... Mit teszek? Hol van, ha van, a ti lelketek?!... Kertetekből kitépitek a gyomot, fátok rossz irányban növő ágait lemetszitek nagy lelkiismerettel, de gyermekeitek lelkét, mely nektek drágább kellene hogy legyen kertetek fáinál, az egész világ minden kincsénél; azt az ártatlan lelket tele töltitek gaz burjánnal, mely megöli az erkölcsöket, sárba tiporja a becsületőket!

Hát szülő az olyan szülő, ki gyilkosa lesz gyermeke erkölcsének, boldogságának?! Jaj a botránkozó gyermeknek, de kétszerte inkább jaj a botránkoztató szülőnek! Meggyalázott gyermekeitek boldogsága, a megmételyezett társadalmi erkölcsök, a haza és emberiség szent nevében fiitlakozom az olyan szülő eljárása ellen, ki gyermeke erkölcsét mészárszékre viszi és egy egész életre reá süti a gyalázat bélyegét!

Megdöbbentő a vadházasságok hozótjaban felburjázott törvénytelen születtek száma. Társadalmi s nemzeti szempontból lehetetlen továbbá is türni ezt az erkölcsrontó rákfenét.

Apák, anyák! Tudjátok-e, hogy tetteiteket számonkéri azaz örökbiró: a mi jó Istenünk! Es tudjátok-e, hogy erkölcstelenségre dobott gyermekétek, ha felébred lelke vádolása, szemetekbe vágja: *Édes szülő voltál, S rosszra tanitottál!*

Székely népem, áldott vérem! Kik még feltékenyek vagytok az ősi erényre, kiknek faj, hogy multatok szép könyvébe gyalázatot irnak a gyermekeik erkölcsét gyilkoló szülők: tiltakozzatok az olyan magvetés ellen, melyből a gyalázat vadvirága nő!

Papok, tanítók! Ti az erkölcsnek és ősi erénynek buzgó védői, apostolai! Ha van villámotok, mint van a felhőnek: dörögjetek lelketek lángostorával, sujtsatok le a Kainoknál nagyobb Kainokra — a vadházasságot eszközlő szülőkre! Dörögjetek e fekély ellen, mely terjed, mint dagadó hullám árja. Lelketek lángostora csattogjon, Menlsétek meg a székely népet az elpusztulástól, mert nem a szegénység az ős sirásója, hanem az, hogy gyermekeinek erkölcsét, az ősi székely anyák legnagyobb kincsét árverezi, eladja a többet igérőnek! E népmentő munkában fogjon kezet még az ellenség is egymással és kiáltsa tele torokkal: Székely népem, nem látod az önkezedásta vermet? Vissza innen a régi erények tündöklő utjára, hol ezer évig jártak őseid! Vissza! ne tovább!... mert:

„Minden ország támasza, talpköve a tiszta erkölcs,
Mely, ha megvész: Róma ledől s rabigába görnyed"

Világnapló.

Vezeti: **Bakó Sámuel.**

Voltaképeni domináló eseménye a hétnek az angol királyné megérkezése és VII. Edward királynak a koronázása. Am erről még az elmult héten megemlékeztünk. A másik nagy esemény Verdinek, a század egyik legnagyobb zeneköltőjének a halala; hogy a hires olaszt szülőre érte, ezt különben meg az elmult héten tudtuk. Vilmos, a német császár fenyes utazást tett a havaly keleten s utazásának emlekére Konstantinápolyban kutat furatott az Atmundy téren. Ugy volt, hogy ezt a hatalmas kutat szemrehányásen avatja fel; de az ösz angol királynő halála megakadályozta ebben a tervében. A kutat azonban a közhasználatnak át kellett adni s igy a felavatás immeglyen a császár csak képviseltette magát, de abban szemelyesen részt nem vett. — Jellemző eset hirt hozzák az ujságok Kroziе muszkaországi községéből: itt ugyanis uj templomot épitenek s az épitési költségekre az állam 120 czer rubelt küldött. Másnap, hogy a pecz megérkezett, a plébánoshoz rablók törtek be A plébános azonban nem ijedt meg tőlük s miután egyiküjket lelőtte, a többi elmenekült. Azután kideríttett, hogy az ábrczos rábló ére a megyefőnök volt ki az olott való nap a pecz hivatalból a plébánának átküldötte. Az orvosorszagi ügyészi rablóbrd történen itten megemlékezés, itt kell megemlíteni azt is, hogy a minden oroszok czárja nagy betegségéből felgyógyult s a napokban Lavádiából visszatért Szent-Petersvára; birodalmának fővárosába. — Spanyolországból azt a hirt hozza a táviró, hogy a kis Alfonz király ellen elkövetett kiserlettek volna meg, de a merénylet szerencsére nem sikerült. A merénylet, a ki anarkista, elfogtak. Hogy a lázai eseményekről is beszeljünk, rendkivül örvendetes a népszámlálás eredménye Budapest székesfővárosra nézve, mint az eredmény mutatja, ugyanis az ország fővárosának 729.383 lakósa van. — Fehérváry

A „SZÉKELY-UDVARHELY" TÁRCZÁJA.

Farsangi történet.

Irta: *Gyerkes Mihály.*

(A „Székely-Udvarhely" eredeti tárczája).

Hideg tél volt, seperte a szél a fagyos havat; a jaró-kelő emberek fázva bujtak bundáikba, hogy bár némiképen ellensulyozzák a fagyialó hideg hatását. A természet zordonságát a szerető szivek melege is szokta ilyukor enyhiteni; ilyen tájt kellett volna hogy hevitse Bordosi Ádám kebletét is, ki korn advent óta minéig csak házassági tervét forgatja fejében.

Elhatározó szándékát midőn közöltr a jó és mondhatnám Udvarhelyszek nyugtató határánál legjobb módban elő apjával Bordosi Gergelylyel, ő is csak örvendő helyeslessel fogadta nagy fia házassági tervét s mintegy biztató serkentésképen mondá: készíts rokkát és matollat, de olyat ám, hadd bámuljak meg hét vármegye leányai, hogy Bordosi Ádám nemcsak olyan mindennapi, de nagy gazdagsága mellett ügyes legény is a tulpan. De hát miféle-jó a rokka, meg a matolla, a szőmi-szőlla, meg a gereblye a házasság elkötésénél? Sommi más ez, csak egy kis szerelmi vallomás.

A borsodi matyóknál az a szokás van meg, hogy a leány a hozzá látogatóba menő legény czifra szálcét, melyet ez magától nem igen hagy el, vagy meghagyja benn a szobában, vagy az orczai alatt levő fogasra kiakasztja; az előbbi eset, ha t. i. a szobában hagyja, azt jelenti, hogy máskor is szívesen látott vendég a háznál, ha pedig ki teszik a legény szürét, ez világos jel arra, hogy le is ut, meg fel is ut, vagyis nem sokat ad eme legénye a leány. Ugy van ez a mi videkeinken is igen sok helyen, hogyha a leány a legény által készített czifra rokkán fonja meg az arra matollaja le a menyasszonyi vásznakoz fut, sokszor még az aranynál is drágább fonalt; vagy ha forró nyári napokon a tiszta és derült egbolt alatt a legény által készitett villával és ingos gereblyével szárítja a rét illatos szénáját, mind-

ezt ezt biztos jele annak, hogy a milyen szivesen dolgozott a legény ezen ajándékok kiczifrázásával, elkészítésével, oly szivesen használja a leány is azokat. Ha pedig a padlásra teszi őket a fűstre s most is csak a régi orsóval s régi guzsalyról pergeti az uj fonalat, ez nyilván való kimondása a nem-nek. Tehát nem körmönfont, válogatottabbnál válogatottabb, nagyon sokszor semmit mondó, üres szavakkal adják falubelyen tudtul az ifjak szivőknek egymáshoz való vonzódaszt, nem alakoskodnak, hanem határozott jellel fejezik ki szivők érzelmeit.

Bordosi Ádám is fargató széke mellett mély gondolatokba merülve fariesskálta leendő menyasszonya rokkáját s annak a legtetején levő és legtöbb kezügyességet igénylő czirádákat. Ónmagába szállva, önkénytelenül sohajt fel, Istenem, ki fog erről majd oly szivesen fonni, mint a mily nagy buzgósággal készítem én czt.

De bizván nagy vagyonában, daczosan szegi meg nyakát, hogy egyetlen kerö szavara nem egy, de fel vármegye leányai sietnek majd hozzámennі felesegül. Ez egyszer azonban Bordosi Ádám feltevésében nagyon csalatkozott, mert lehet ugyan, hogy tán hét falubol bomlottak volna érte a leányok, de az az egy epen, a kit ő minden vagyonával s később tán szivével is szeretett volna megajándekozni, Firtos Anna nem hogy hozzáment volna, de még rá sem gondolt; nem, mivel meg volt már neki a czifra rokkája, meg volt szive vásztettja is. Démoni harag ült Adám arczara, midőn latta, hogy Firtos Anna ügyet sem vetve rá, oly édesen enyelegy Gondos Andrással, a katonaságnál czukszfőhrerséget viselt és nevére is méltó tukenos legénynyel. Elhatározta, hogy a leányt, kiért szive kezdett lángra gyuladni, magáévá teszi.

Szándékának keresztülvitelére első sorban a leány kisbirtokosokkával rendelkező szülcit nyerte meg, kiket mesés gazdaságával, nagy vagyonával könnyű volt elhoditani, hiszen ók szivőkkel nem érezteк, csak az eszőkkel szöttek-fontak Anna leányuk jövendőbeli boldogtalanságat. A két szülő és ő, a gazdag de szülőtt jóvo-

vény hozzá fogták a leány ostromlásához. Minden lehető esetet felhoztak, minden ragalmat felemlitettek Gondos András ellen. Azonban kérő, ezőt és és könyörgő szavaik s hiába valók voltak, de midőn szülői parancsképen jelenlétében ifj Firtos uram, hogy Bordosi Ádámhoz kell menned, itt azt is ki volt vele a leány kezéből az öncélhatározó szabad akarat s engedelmeskedni volt kénytelen, hogy legalább a látszatot kielégítse s kimondotta, hogy hozzá megy. Mást beszélt azonban dobogó szive, mely most mintha daczolni akart volna a durva erőszakkal, meg hevesebben vert Gondos Andrásért.

Fekete bánat szállta meg a szegény Andris lelket, hogy egyetlen kincsét, szivo választott Annáját el találja vinni az a teltelettlen, az a gazdag és vagyonában bőven duskálodo Bordosi Ádám.

N-hez, agodalmas pillanatokkal közöltte a farsang minden perczét Firtos Anna is, hiszen az ő helyzete valóban szivszorongato es meg kétségbeejtőbb vala; de meg szen csügedetlés, hatak Istenhez, kihez mindenap esdő fohaszban könyörögtek, nem egyszerre, nem is egy helyen, de egy és ugyanazon tartalmu imákban, hogy háritaná el az ég ura az ők fejükre bekövetkezendő veszedelmet; az ők tervezett, jövendőbeli boldogságuknak megrontóját: Bordosi Adámot.

De minden mentő gondolatuk hiába való volt; a kitüzött esküvő-napnak csak el kellett változtatnui erkezni. Szivszaggató gondolatok emésztették mindkét szerető fél lelkét, ugy, hogy tán a halálos itélettel is szivesebben várták volna, mint Bordosi Ádámot és örvendező lakodalmi nemzetségét.

— Boszuért boszut forraltak — szóló utolsó elkeseredésében András, ki mióta látszólag kiszalasztá szive kamrájából Annáját, meg munkásabb, meg takarosabb és kifogástalanabb józan életet élt, es akhogy a vagyonosvár szülőket magának megnyerhesse. Elmondta utolsó mentő tervét Annának is, ki azt helyesnek találta s ezzel forró kézszorítással vettek utolsó buesut egymástól. Tervezett keresztülvitelében volt segédkezesre felkerte testvérbátyját es ennek felesége is, kik az Andris szivét szivükben megy-

szivével érezve, erre vérszeggel vállalkoztak. Minden ugy történt, a mint Gondos András eltervezte.

A megerkezett lakodalmi nemzetség a vólegenynyel együtt örömmámorban uszott és senkinek sem jutott eszébe, hogy ez örömert más mennyi ürmöt ürített s talán maradt még valamennyi a pohárban a násznép s lógkiváltképen az erőszakos vólegény számára is. Midőn az indulásra készen állottak, hogy menjenek a paphoz, illetve az anyakönyvezető elé, érthető izgalom keletkezett egyszerre.

— Nincs menyasszony! hol a menyasszony? hol a menyasszony? — kérdezi mindenik a másikat. Senki sem sejtette, csak a vólegény gondolta, hogy megtörténhetett az is, hogy őket a fuképnél hagyva, elmenekült Andrásával s a mint megvilant a gondolat agyában, rögtön bizonyosnak is lett felőle, hogy ugy történt.

— Elrabolta, megszökött — kiáltá dühöt reszketó hangon a kevély, árvan maradt vólegény, Bordosi Ádám. Hamar utánna! Merre menekültek? Hét falu határán át üldözzük, utól kell érnünk!

Fütöl-fatól kérdezősködve, meg tudták a menekülök uti irányát s mint a villám vágtattak reká a hóval boritott sima mezőnek. Uttalan-utakon átbugdácsolva, végtere, habár késön is, de rátakadtak a végzetes nyomokra, melyen sietve mentek mind előbb és előbb.

Az elmenekült szerelmes párt azonban utólérni sehogy sem tudták, hiszen nem azért ismerték ők már kis gyermekségöktől Firtos várától Korondkó, vagyis Tartod váráig Ropsóné asszony hires átjáró utját, hogy abból kitérve, ők is járatlan utakon botorkáljanak, hanem mint a gondolat, ugy Korondkófaván termettek s Gondos András apai nagyfiának biztos menedeket keresztek és találtak is üldözőik elől. A könnyen beskiló szin után bezárodott a hatalmas galambbugos székely kapu s hiába való volt a megérkezett lakodalmi nép kérő, fenyegető felkiyese, be nem bocsátatott az ifjú párt s hiába A hosszas és sikertelen alkudozások után a bőrgazdag

Iskola Alapítvány - Kolozsvári Központi Egyetemi Könyvtár © Fundația pentru Școala BCU Cluj/Napoca

báro a honvédelmi minisztor sokkal jobban van imárron a nehéz operáczió után. A lépcsőjárásban sem mint kétségtelen fér. Az utóbbi héten volt a közgyűlése a budapesti magánáskazinónak s ugyanezak az elmult héten az országos kaszinonak is. Nevezetes dolog, hogy Tisza István grof lemondott összes takarekpénztár és bankérdekeu alkalmairól, pedig czékbol eddigele mintegy 1.0 czer forint évi jövedelme volt. — Az országházban a költségvetesi törvényjavaslatot tárgyalták s a tárgyalás folyamán meg eddig semmi olyan kimagasló magyarázat nem fordult, a mi a kronikas figyelmet lekötheteno. Ha a tárgyalás tovább is ebben a medrben folyik, a képviselőház mabolnap végez az egesz javaslattal. Nem volna teljes krónikak, ha meg nem emlitenok, hogy a hurok hamel hatalmasan terjed az angolokat sok, alatong a fenezert, Kitchener lordot is elfogtak. Ez a hír különben meg megerősítesre vár. Kinában meg mindig semmi ujság sincs.

Ipar és iparfejlesztés Udvarhely-vármegyében.

(Örley János kir. iparfelügyelőnek, mint a vármegyei iparfejl. szób. biztosság tagjának jelentése).

Udvarhelyvármegye iparfejlesztő bizottsága 1900. évi marczius hó 19-en tartott gyűlésen indítványomra elhatározta, hogy a megyére, ipari szakmákra kiterjedő megismerhetése czéljabol adatgyűjtő kérdőivet bocsát ki és ugyanazon év szeptember hó 19-en tartott gyűlésében pedig felszólitott, hogy a kérdőivek anyagát feldolgozva, az iparfejlesztési terdokere nezve javaslatot terjesszek elő.

Készséges, örömmel vállalokzam e munkára hivatásomnál és az ügy iránti előzzeretetemnel fogva. Utazásaim alkalmaval megismertem a vármegye nevezetesebb pontjai, mégpedig a közgazdasagi viszonyai. Elő terjesztésem ennelfogva nemesak a kérdőivek adataira terjed ki, hanem visszatükrözi szerzett tapasztalataimbol kifolyó egyéni vélemenymet is.

Az iparfejlesztő bizottság javaslata az ipar fejlesztésére czélzó intézkedéseket tartalmazza.

Az ásványi termékek sorozata nem volna teljes, ha a kitünő minőségu és bővizü ásványvizi kről nem emlékeznem meg. Bibarczfalva, Homoród, Szejke és Korond gyógyvizei nemcsak magyarszerte ismeretesek, hirüket messze vitte a gyógyulást, áldást keresők serege.

A nagymennyiségü ásványi termékeknek ipari czélzete azonban jórészt ösmeretlen. Rendszeres kutatásokat csak a legutóbb idő alatt eszkoztoltak s fedeztek fel ásványi agyag sz mednek, nehány jobb minőségü fazekas agyaggal. Nagyfontosagu tehát, hogy a kiaknazatlan ásványi anyagoknak technologiai sajátsagai tanulmány tárgyává tetessenek. A vármegye bizonya tekintelbol elhelyezten van, mert székhelyen a kő- és agyagipari szakiskola ugy a szükséges eszközökkel, mint a képzett szakerőkkel rendelkezik a foladat egy részének megoldásához. De mert az iparfejlesztő bizottsag szükséges czélkezik az ipar szovel, hogy a faradsagos kutatásokat meliókepen támogathassa, czélszerünek tartanám, ha a kereskedelemügyi m. kir. miniszter ur ő nagymel. tóságának sog ipri kerno ki. Azt hiszem, az agyag- és kőfajoknak ipari szempontbol valo megismerése mintegy 4—500 koronába kerülne. A kiserleti anyagnak beszerzése a bizottsag tagjainak közremuködésével jelentekenyebb anyagi áldozatot nem igenyelne.

Iparfejlesztesi törekvesenk mellett lehetetlenül hiányzik eresztek a geologiai felvetelek hiányanak, a mnegyére nezve a részletes geologiai felveteleknek megvetese foleg a szén és vaserczek felderitese szempontjabol volna fontos. Ezert illetekes helyen e felvetelek megvalositasa czélabol szükséges kérlelne a bizottsagnak kérelmezni. A bőgözi szénymonok Sz. kely-Udvarhely közelségénel fogva, az alsósofalvi szénymonok pedig Parajdon jövőjénel fogva birnak elsőrendü jelentőséggel

A tényleg feldolgozás alatt álló ásványi termékekkel a gyártási szükségleteken felülmenő mennyiseg a sórol szükeges részletesebben megemlekezni, mert ez Parajdon bár kismértékben bányaztatik, parjt feldolgozás alá nem kerül. Régóta van szó arról, hogy Parajdon sódagyárat kellene létesitem, a mely tehát nagy erőket is kinakznak. Ellen szó sorban a nyersanyagoknak bősége és jósága, másodsorban a nepesség munkára szorultsága, harmadsorban pedig a kiskülövölgyi vasut jövedelmezőége. Egyében körülmény, mi szerint ilyen gyár a alkalmas es olcso lesz, az az, hogy az ugyan erdő a közelben nagy kiterjedésben, de nagyszabasu iparvallalatot a fa kihasznalasára bazirozni nem lehet. Mar pedig versenykepes szodagyár csak nagyszabasu lehet es jelentekeny tőkebefektetet igenyel A fa ara napro-napra aránytalanul drágul és előreláthi azt, hogy mikor eri el azt az árat, a midőn pari czélokra való felüleznek ma nem fizeti ki magát, nem lehet. Miélőtt tehát e-ez olcsó és jó szenet közelben fel nem tarnak, nem tehet hiszem, hogy vallalkozó szodaba a szódagyár letesitesere. Ez irányban kellene tehát az iparfejlesztő bizottsagnak buzgolkodnia es esetleg a vármegye alázatkeszseget igenybe vévé, a kuülülövölgy vasut megepitesenek kerolve a szén vasut való kutatásokat megkezdenie. Hogy a szódagyár letesitesenek nincsenek e olyan akadályai, melyek magasabb alami czélekel erintenek, felülteksen megitelni nem lehet. Tény az, hogy e tervet a vasuti képiper s a vasuti bányák dus erdeinek jövedelmező kihasznalasa es igy a vármegye nagy vidékenek közgazdasagi erdeke szoros összefüggésben van miert is az iparfejlesztő bizottsagra hárul a dolore vires kötelezettsége.

Az ásványvizi keresskedes fokozasa a gyógyfürdő fejlesztesenek kérdeseivel leven sz ros összefüggesben, arról nehogy a szorosan vett tárgyról tulsagosan el czeljek, ez alkalommal nem emlekezem meg résztelesebben.

Az ipari czélokra szolgáló allati nyersanyagok legfontosabbika a gyapju. A kerdőivek szerint a vármegye udvarhely jaráson 1088 q, a b.-oklándi járásban 928 q és a kereszturi járásban 406 q, azaz a vármegye területen összesen 2422 mcterazsa gyapju termettetik evenkent. A legtöbb gyapjut a következő községe szolgáltatja: Szentimhalyon 200 q, Zetelakán 200 q, Farkaslaka 200 q, Parajd, F.-Sofalva, A.-Sofalva 130—120 q, Lövete 300 q, Sz.-Keresztur 100 q evenkent. Minőségere nezve raczka, de a kimutatott mennyiseghen beunfogatlan a kereskedőr is. A kereskedelemben a raczka nevet e videkeken nem jaszná lják, a brassói, segesvári es nagyszebem kereskedők mint erdélyi fehér nyirott gyapjut vasárolják. A kereskeszőr Brassó videkére szallittatik es részben a hosszuszőrü csergepokróc gyártasára szolgál. Jelentekenyebb a vagy-ipar junak azonban házilag es háziparilag lesz felhasználva. Külön kimutatni, hogy mennyi kerül eladásra, sajnos, nem lehet Sőt egyes helyeken, mint pl. Zetelakán a gazdaságban fogyasztott mennyiseg meg is eleg háziipari czélokra, hanem meg a szomszéd közsegek termeket is összevásárjják.

Allati bőrök tekinteteben a kerdőivek annyira hiányosak, hogy a közlött adatokat szemerszai meg nem állapitható az évi termeles mennyisége, meg megközelitőleg sem. Juh és kecskebőr nagy mennyiségben kerül eladásra, mert a falvak lakosainak hustáplálékat jórészt a juhhus képezi. A nagyobb községeknek erre vonuló kozö mindait tájékozás czéljabol szükségesnek tartom kijegyezni.

Cserzőtégla, sőt fazekas munkák készitésere alkalmas agyag Bögözön, Agyagfalván, Oroszhegyen, Szentegyházas- es Kápolnás-Oláhfalun, Keeseten, Kisfaludon, Petelen, Sz. Kereszturon, Eteden, Küsmődön, Szolokmaz es Kőrösfalvan található. Közönseges tégla készitésére pedig a mátisfalvi, hodgyai, farczádi, muzsnai, h.-sz nimartoni, abásfalvi, zsombori, h.-karácsonfalvi, h.-almási, lövétei, felsőrákosi es siklodi mutalkozó nak alkalmasnak.

Ipari czélokra alkalmas kő aránylag csak kevés találh to. Megmunkálásra alkalmas trachit a Hargita és Firtos nyukvanyi menten találhato, nevezetesen a kő Oláhfalu. Lövete, H.-Almas, Iordacs, Bibarczfalva, Lengyelfalva, Máréfalva, Tilke, Farkaslaka, Atyha, Küsmő, Szolokma es Siklód határaban Mészkőben a Kis- es Nagy-Homoród völgye gazdag, nevszerint H.-Jánosfalva, H.-Varosfalva H.-Szentmarton, H.-Karácsonfalva, Homoródszentpál, Iordacs, tovabba F.-Rakos, Vargyas es Oltszeltelek községek.

Darmaszén sehol sem bányásztatik, bár kecsegtető nyomai Bögözön, Alsó-Sofalván, Ravian, Eteden és Szentegyházasfalván fordulnak elő, reápedig a vasutasságnak és terj delmerő azonban hiányoznak az adatok, mert az értekesités gondolatával meg senki sem foglalkozott.

Vasercezekben Lövőte, Olasztelek, Magyar-Hermány hatarai bővelkednek, hol azok bányászat számára fel is folyik. Parajd videken is találattak nyomai s valószinü, hogy jelentekeny mennyiseghen lehetnek.

Köso rengeteg mennyiseghen van Parajdon, Alsó- es Felső-Sofalván es Korondon. Jelenleteül tanuskodva van a székelyudvarhely es kishomorodvölgyi sosforrások is.

Az ásványi termékek sorozata nem volna teljes, ha a kitünő minőségu es bővizü ásványvizi kről nem emlékeznem meg. Bibarczfalva, Homoród, Szejke és Korond gyógyvizei nemcsak magyarszerte ösmeretesek, hirüket messze vitte a gyógyulást, áldást keresők serege.

A nagymennyiségü ásványi termékeknek ipari czélzete azonban jórészt ösmeretlen. Rendszeres kutatásokat csak a legutóbb idő alatt eszkoztoltak s fedeztek fel ásványi agyag sz mednek, nehány jobb minőségü fazekas agyaggal. Nagyfontosagu tehát, hogy a kiaknazatlan ásványi anyagoknak technologiai sajátsagai tanulmány tárgyává tetessenek. A vármegye bizonya tekintelbol elhelyezten van, mert székhelyen a kő- és agyagipari szakiskola ugy a szükséges eszközökkel, mint a képzett szakerőkkel rendelkezik a foladat egy részének megoldásához. De mert az iparfejlesztő bizottsag szükséges czélkezik az ipar szovel, hogy a faradsagos kutatásokat meliókepen támogathassa, czélszerünek tartanám, ha a kereskedelemügyi m. kir. miniszter ur ő nagymel. tóságának sog ipri kerno ki. Azt hiszem, az agyag- es kőfajoknak ipari szempontbol valo megismerése mintegy 4—500 koronába kerülne. A kiserleti anyagnak beszerzése a bizottsag tagjainak közremuködésével jelentekenyebb anyagi áldozatot nem igenyelne.

Iparfejlesztesi törekvesenk mellett lehetetlenül hiányzik eresztek a geologiai felvetelek hiányanak, a mnegyére nezve a részletes geologiai felveteleknek megvetese foleg a szén es vaserczek felderitese szempontjabol volna fontos. Ezert illetekes helyen e felvetelek megvalositasa czélabol szükséges kérlelne a bizottsagnak kérelmezni. A bőgözi szénymonok Sz. kely-Udvarhely közelségénel fogva, az alsósofalvi szénymonok pedig Parajd jövőjénel fogva birnak elsőrendü jelentőséggel

A tényleg feldolgozás alatt álló ásványi termékekkel a gyártási szükségleteken felülmenő mennyiseg a sórol szükeges részletesebben megemlekezni, mert ez Parajdon bár kismértékben bányásztatik, parjt feldolgozás alá nem kerül. Régóta van szó arról, hogy Parajdon szódagyárat kellene létesitem, a mely tehát nagy erőket is kinakznak. Ellen szó sorban a nyersanyagoknak bősége és jósága, másodsorban a nepesség munkára szorultsága, harmadsorban pedig a kiskülövölgyi vasut jövedelmezőége. Egyében körülmény, mi szerint ilyen gyár a alkalmas es olcso lesz, az az, hogy az ugyan erdő a közelben nagy kiterjedésben, de nagyszabasu iparvallalatot a fa kihasznalasára bazirozni nem lehet. Mar pedig versenykepes szodagyár csak nagyszabasu lehet es jelentekeny tőkebefektetet igenyel A fa ara napro-napra aránytalanul drágul és előreláthi azt, hogy mikor eri el azt az árat, a midőn pari czélokra való felüleznek ma nem fizeti ki magát, nem lehet. Miélőtt tehát e-ez olcsó és jó szenet közelben fel nem tarnak, nem tehet hiszem, hogy vallalkozó valamha a szódagyár letesitesere. Ez irányban kellene tehát az iparfejlesztő bizottsagnak buzgolkodnia es esetleg a vármegye alázatkeszseget igenybe vévé, a kuülülövölgyi vasut megepitesenek kerolve a szén vasut való kutatásokat megkezdenie. Hogy a szódagyár letesitesenek nincsenek e olyan akadályai, melyek magasabb alami czélekel erintenek, felülteksen megitelni nem lehet. Tény az, hogy e tervet a vasuti képiper s a vasuti bányák dus erdeinek jövedelmező kihasznalása es igy a vármegye nagy vidékenek közgazdasagi erdeke szoros összefüggésben van miert is az iparfejlesztő bizottsagra hárul a dolore vires kötelezettsége.

Az ásványvizi keresskedes fokozása a gyógyfürdő fejlesztesenek kérdeseivel leven sz ros összefüggesben, arról nehogy a szorosan vett tárgyról tulsagosan el czeljek, ez alkalommal nem emlekezem meg résztelesebben.

Az ipari czélokra szolgáló allati nyersanyagok legfontosabbika a gyapju. A kerdőivek szerint a vármegye udvarhely jaráson 1088 q, a b.-oklándi járásban 928 q és a kereszturi járásban 406 q, azaz a vármegye területen összesen 2422 mcterazsa gyapju termettetik evenkent. A legtöbb gyapjut a következő községe szolgáltatja: Szentimhalyon 200 q, Zetelakán 200 q, Farkaslaka 200 q, Parajd, F.-Sofalva, A.-Sofalva 130—120 q, Lövete 300 q, Sz.-Keresztur 100 q evenkent. Minőségere nezve raczka, de a kimutatott mennyiseghen beunfogatlan a kereskedőr is. A kereskedelemben a raczka nevet e videkeken nem jaszná lják, a brassói, segesvári es nagyszebem kereskedők mint erdélyi fehér nyirott gyapjut vasárolják. A kereskeszőr Brassó videkére szallittatik es részben a hosszuszőrü csergepokróc gyártasára szolgál. Jelentekenyebb a vagy-ipar junak azonban házilag es háziparilag lesz felhasználva. Külön kimutatni, hogy mennyi kerül eladásra, sajnos, nem lehet Sőt egyes helyeken, mint pl. Zetelakán a gazdaságban fogyasztott mennyiseg meg is eleg háziipari czélokra, hanem meg a szomszéd közsegek termeket is összevásárjják.

Allati bőrök tekinteteben a kerdőivek annyira hiányosak, hogy a közlött adatokat szemerszai meg nem állapitható az évi termeles mennyisége, meg megközelitőleg sem. Juh és kecskebőr nagy mennyiségben kerül eladásra, mert a falvak lakosainak hustáplálékat jórészt a juhhus képezi. A nagyobb községeknek erre vonuló kozö mindait tájékozás czéljabol szükségesnek tartom kijegyezni.

	marha- és borjubőr	Juh- és kecskebőr
Oroszhegy	—	1200
Zetelaka	—	630
Farkaslaka	—	500
A.-Sofalva	—	250
F.-Sofalva	15	650
Parajd	120	2100
Kányad és videke		160
Zsombor		500
H.-Almás és Karácsonf.	—	600
Felső-Rákos		120
Vargyas		320
K. és H.-Galambfalva	110	176
Szolokma, Siklód		400

A juh- és kecskebőrök részben a megyebeli szücsök, illetve kordványosok által, a marhabőrök a tímárok által dolgoztatnak fel J.lenlékeny részök azonban eladásra kerül. A marha- és borjubőrökre nézve allatorvosi szemszögből es tímárok pamasza, hogy Erdélyben igen gyakori — a nyavas hibája folytán — a bőrök rosszasága. A fejtés fölületessége folytán gyakori a nyersbőr megvágása, mely nem is látszik azon meg, ha teljesen nincsen meg a bőrnek a kidolgozásnál azonban az irhaminden szerülése kitünik s a bőr értéke ez által tetemesen leszáll A környekbeli tímáripar hanyatlásának részben ez a körülmény az oka, miert is czélszerü volna a nevezetesoknak felvilagositasa Ez okná fogva a bőrszakrosnak erdélyi bőrért hasonló körülmenyek között kisebb vételárt fizet, mint magyarorszagi nyersbőrért. Egy tehát nemcsak ipari szempontbol, de a mészárosok magánerdeke, sőt közgazdasagi érdekek szempontjabol is igános volna, ha e könnyelmü hanasnrodnak elejet lehetne venni Az iparfejlesztő bizottsag feladata volna a községi elöljárosagokat, a hatosagi, illetve allami allatorvosokat felhivni, hogy befolyasukkal a divó eljárás káros következményeinek elejét vegyék. Kifogásolnan bőrök előmállásara allati bőrgyáros a hazai bőrt mélőzni és külföldi nyersbőrt vásárolni kényteten

Az erdélyi bőrök értéket tetemesen csökkenti meg az imres szamra is, mi a legtöbbes körülmenyeknek is istálókban nevelt allat bőrén rikta. Ezen a hibán ez idő szerint változtatni nem lehet a divó allattenyésztési gyakorlat miatt. Felemlitesét mindazonaltal szükségesnek tartottam.

Egyéb allati termékek a vármegyében feldolgozás ala nem kerülnek. A szarunemü anyagok, a timár-szőr es csontok kivitetnek. Czélszerünek tartanám, ha idővel, uj adatgyűjtes alkalmaval az iparfejlesztő bizottsag ezekre is kiterjesztené figyelmet. Értekes anyagok ezek, különösen a fehér marha szarva

A juhtenyesztés elterjedésnél fogva fontos termék a juhsajt, melyet baróthi es székelyudvarhelyi sajtgyárok vásárolnak ösze, hogy mint „székely-bryndza" szak forgalomba. Ez az iparág hatarozott fejlődésben, jó kezekben van, idővel bizonyára a mostaninál is nagyobb jelentőségre fog emelkedni. (Folyt. köv.)

Közmivelődés.

Felhivás. Id. Bakó Dániel eteds nyugalmazott ev. ref. tanitó 45 éves tanitói működésének elismeréseül királyunk ő felsége diszeremmel tüntette ki. E diszerem ünnepelyes feltüzése alkalmaval a f evi február hó 13-ára Sz.-Keresztura összehivott tanitói gyűlést **Etedre** hivom öszsze azon reményben, hogy ezen intézkedesemet gyülesünk jóvá fogja hagyni. Felhivom ugy körünk tagjait, mint megyénk minden tanitójat. tanügybaráttat, hogy az ünnepelyes gyülesünkre mentől számosabban megjelenni sziveskedjenek. Itt mondok elöre is köszönetet nagytiszt. Menyhart András esperes urnak azon előzekenysegéert, hogy erdemes kartarsunk fölötteseul velem tudatta, alkalmas szolgáltatott nekünk, tanitóknak arra, hogy veterán kartársunkkal megemlekezhet kötintetese alkalmaval kezet szorithassunk. O.-Hidegkuton, 1901. evi január hó 29-en. Sándor Lajos, a sz.-kereszturi tanitói kör elnöke.

Irodalom.

Romeo temploma. Verona melletti, a Policella-völgyben van egy hatalmas nagy templom s mellette egy zárda. Ark-dajat, köpllérelt a pusztulás kőtöszetevel vonta be az idő, márványoszlopain tükröseghak szaszi kőszerü kronikákat a barátok, vesek, fiatalok es mágyatták a klasszikus kőlteket. A valasztas kőltőket András királyok epitettek a klastromot, faragtattak pillereit, melyeken a gyöngysorok es csigavonalak közt ott a Megváltás jele, a kereszt. A folyosókon a longobárd harczosok es czászak szellemeci suhognak tavaszi éjszakaon, országronto longobard királyok erejét peldázza a kő. Es messzirő, a város felől virágzó fák illatát hozza ide a szél, a Julia kertjéből, a nagy erkely alól és suttogja a szerelem szivronto hatalmat. Ennek a klastromnak kepe ott van a Nagy Képes Világtörténet most megjelent 85—86. füzetenek kepei közt. E füzetek a nagy vallalkozás IV. kötetéből valók s a keletromai birodalom történetet mondják el — alaposan es erdekesen. A nagy vallalat 12 kötebol fog allni: s szerkesztője Marczali Henrik egyetemi tanár. A vallalat munkatársai között legtöbb történetiroink neveivel talalkozunk; a IV. kötetet dr Borovszky Samu, az akademia es a történeti társulat tagja és Goldziher Ignácz, az európai hirü orientálista irták. Egy kötet (40 iv) ára diszkötésben 8 frt. A munka füzetekben is megjelen Minden heten egy füzet; ára 60 fillér. Kapható részletfizetésre is Révai Testvérek Irodalmi Intézet Budapest **társaságnál (Budapest, VIII., Üllői-ut 18.)**

A székely népmondák köréből. A szentimhalyhegyi kisértet" czimen elbeszélést ad ki Szántó Vitus (Lemhény, Háromszékmegye). Rövidke kis munka, de a kik a székely népeletet, gondolkozást módot, felfogást ismerni szeretik s az azzal foglalkozni is érdemesnek tartják, azoknak mindenesetre kedves szórakoztatoul fog szolgálni. A könyvecske előfizetési ára 2 K, mely ez évi február 15-ig szerzőt czimenre küldendő. Gyűjtőknek tetetnek fel 6 darabot egy ingyen megszerzésére jár. Szívesen ajánljuk a könyvet olvasóink figyelmébe

Iparügyek.

A föld és az ipar czéljaira szolgáló nyers termékek czim alatt mult vasárnap Sós Gáspár, a róm. kath. fögymnasium derek igazgatója magas szárnyalasu, igen tartalmas előadást tartott a polgari önképzőkor nagytermében. A terjem szünülig telve volt érdeklődő közönseggel — közlik a helybeli szakiskola ifjusagával — s az előadót vihares eljenzéssel jutalmazta feradsagos, de haszaos munkálkodásáért. A gyakorlati irányu előadás következő eszmék körül forgott:

A föld képének bemutatása. A föld felületének alakoto részei. A tenger, elosztása, jelentősége a gazdasági eletre s az iparral való összefüggése. A föld felületének (száraz föld) változatosasga es annak jelentősége a mivelődésre a vele összefüggő természeti tünemények es viszonyok alapján. Hegysegek es ezek closztása; a hegysegek jelentősege az ipari életre; a hegysegek termékei, Fenföldek es azok closztása; a fenföldek jelentősége az ipari életben; a fenföldek termékei általában. Alföldek es sikszágok, ezek closztása. Az alföldek gazdasági viszonyi es az itt kifejtett élet. Udvarhelymegye felülete, az itt előforduló termények: kö, agyag, ta, len kender s az ezekkel összefüggő iparágak; a fölszinszetes: hus, bőrök, zsiradekok es az ezekkel összefüggő iparágak es ezeknek fejlődeskepessége. Az iparosok tömörüles ujan boldogulhatnak, ha eddig tett kiadasaikat apaszják, a vásárokat nem valamennyien látogatják magas furvarbérek mellett s az időt is értéknek tekintik es helyesen kihasználják.

Ma délután pont 2 oraóor Tompa Arpád helybeli ev. kath. fögymnasium ifjai igen érdekes előadást, tartanak, a melyre felhivjuk polgar arsaink s általában az erdeklődő közönseg figyelmét.

Különfélék.

Kibontakozás.

Minden fejlődésnek alapfeltétele a mindenekel mozgató pénz, melyből városunk vajmi kevessel rendelkezik. Egyik akadálya ez volt városunk fejlődésének. A második az, hogy felsőbb hatóságaink nem vettek tekintetbe azt, hogy adózó polgaraink kereső kepessége a minimumra szallt, oly nagyszabasu tervek megvalositását tüzték ki feladatul, melyek tulhaladvan anyagi erőinket, még a haladas igaz barátait is gondolkodoval tették az irant, hogy reá lejjebb le a reformok terére.

Elődeink fordult eszébetől a tekintetben ugy a vezető körök, mint városunk polgársága köreben. Belatta mindenki, hogy a haladas elől elzárkózni ugyan nem szabad, de evtizedek mulasztaát sem lehet egy varázsütéssel pótolni. Számolni kell a viszonyokkal. A szükséget el kell valasztani a kivánatostól s mig az előbbiek letetésére minden erőnkkel törekedni, az utóbbiakét arra az időre kell halasztani, mikor a bajokból valo fokozatos kibontakozás megadja a garancziát a tovább fejlesztésre.

Ezen helyes alásponta helyeckedett azon értekezlet, melyet mult szerdán fösp munk a varos pénzügyi bajaibol való kibontakozás eszközei felett való tanácskozásra tartott meg.

Főispánunk az ülést megnyitván, hangsulyozta, hogy akkor, midőn ez értekezletet ö-szehivta, nem akarta a varos autonom jogait megsérteni s azon szándek vezérelte, hogy barátságos eszmecsere utján megértsük egymást es ezen megertésből fakadó meggyőződéssel harczoljunk a kibontakozás eszközeinek megszerzésére egyrészt birtokos polgaritársaink körében, másrészt a varos közgyülesi termében, mert a kölcsönös megertes garancziája annak, hogy a város egyrészt megszabadittassek függő adósságaitol, másrészt a legygyorsabban es a legjutányosabban jusson oly kölcsönhöz, a melyből egyelőre a vagóhid es az elemi iskola megépitheto legyen.

Az erre megindult vitában a felszólalok nézete egyetemlegesen oda irányult, hogy első sorban a lebe ő adósságok törlesztesenek, azután epitesen fel a vagóhid, a melyből a városnak tisztesseges jövedelemre van kilatása es az elemi iskola, melynek minél gyorsabb megépiteset nemcsak a jelenlegi tarthatatlan állapotok, de azon körülmény is követeli, hogy az államositás miélőbb szüczöltheto legyen. Csak az a kérdés, hogy honnan vegyük a szükseges kölcsöneket. Hlatky Miklós elöadó es dr Solymossy Lajos számszerü előterjezéseik es fejtegetéseik alapján tanulságos es magas szárnyalasu vitatkozás indult meg, a melyben resze vettek Koncz Ármin, Sándor Mózes, Bod Károly, Gyarmathy Ferencz, Szakács Zoltán, dr Valentsik Ferencz, dr Kovács Mór, Gergely Ferencz, Jung-Cseke Lajos, dr Török Albert es elnökö főispán.

Örömmel jelenthetjük, hogy e vitának eredménye egy oly modus vivendi lett, mely egyrészt garancziát nyujt a városnak arra, hogy a 300,000 koronát arfolyamvesztesség nélkül megkaphatja, másrészről orvosolni fogja a városi birtokosság egy régi sérelmét, az összes adózó polgárok pótadóját majdnem felére szállitja, tehát egyszerre három bajt orvosol.

Abban allapodott meg az értekezlet, hogy a város

Iskola Alapítvány - Kolozsvári Központi Egyetemi Könyvtár © Fundația pentru Școală - BCU Cluj-Napoca.

a kölcsönt a birtokosságtól vegye a 300,000 korona regále-kartalanítási összeg felhasználásával.

Fizessen a város a mindenkori birtokosoknak földés házbirtoka után kiróttadó fedezésére 2900 koronát, egyéb birtokossági költségekre 1500 koronát és tőketörlesztésre vagy 30 ezen át 4500 koronát, vagy 50 ezen át 2000 koronát.

Már most birtokos polgártársunk jóan megfontolásától és a „vroni tőpénzelőtestvel jóakaratától függ a siker. Ha ezek a tényezők kölcsönös jóakarattal merjenek cselekedni, városunk miélőbb rea lép az alkotás terére; egyuttal régi sérelmet orvosol a polgárai terhein is nagyot könnyít.

Elnevezés. A vallás- és közoktatásügyi miniszter Peter Johan oki tanítónak a bikfalvi-oni alli. elemi iskolához rendes tanítónak nevezte ki.

— **Vármegyének iparfejlesztő bizottsága** — mint mult számunkban jeleztük — Hollaky Arthur főispán elnöklete alatt január 21-en rendkívül fontos és véghatározati ülést tartott, melyre az ügyben kiküldött bizottsági tagok és a szakértő iparosok is megjelentek. A szakértő kamarainak a Székely-Keresztúrra tervezett előszövegyár költségvetése mellett intézett átiratát kiadták Oczelyne véleményadásra. A bizottság 1900. évi számadásat 1392 K 79 f bevétel, 1149 K 54 f kiadás és 243 K 45 f maradványnyal elfogadták. Felülvizsgálta után kereskedelemügyi miniszterhez terjesztik és a jelen évre szükséges 800 korona segélyt kérelmezik. Bajó Károly ifj. múltkesnak 10 éven át 1000—1000 K segélyt iránti kérését a szóvezetet nyelvben volt beadás esetére, segélyét pártolólag felterjeszti. A helybeli iparpártfogsulat nevében Szőcs Pál és Kapcza Károly 40,000 korona kamatmentes kölcsön kiszközöset kérik. Vissza adják kereskedőknek, hogy a

Szerkesztői üzenetek.

Budapest, B. — A Nagyságod kitüntetésében a székely ügyek szokott melegségű felkarolását látja. Részletesebb mondat alkalmas megragadunk, hogy szíkcsb hazánk: a Székelyföld eredetét tévéhhen ra a helytörténetírónak mondja szolgálja. Ugyanezt a szándékot hirdeti a lapunk iránt benyújtott mind fokozottabb mértékben szívlanaz bizonos Szeves kisdbeszlank mellett a lap ponlos kiadéseit nepke-dtiik es beesea nevét szabadítsa szvalna iltatnak.

D. Kolozs czikkelyedet — nagy sajnálatunkra — nem közöljük, mert a törvényszék ilyen eláko bírálata bele van a politikába, melyhez nekünk szólani nem lehet. Attán szentesített törvényt sem szabad szerkesztőnek ilyen módosítani.

Kivánesiaak. Igaza van, a szétválás nézetünknek valódi vérmáte vár. De ennek az „eset” nélkül a nevelésre, hogy a iritkáiu irnnag - ala nem számít, az a kérdés, hogy a 16-dik évben bevhaiti magukat iiekszni arra vaik hivatottnag és kepesecg nélkül — csak olóni, lehát a „szóló” es bátra, a mutatkn — szokásos szerint — nem lesz. Az ilyen fogalmak szokásunkká kaotlatnak attóh elvezni mélto „jutalmak” ott, mert a foladnó legfeiebb szelnéc szen kaiiéc.

„Kiesi” hal. A természet rendje és gelubaszczó szerint a nagy hal szekta a kisebbet felfalja. Kalmok elmélkedjenek, az ok-sakat a nagyol ugyelnek. Azt lássuk mi-nagy „kiesik” lévén a hal, lerkan ahol a „szatkéznek”.

S. R. Egyszi lassa gondot, az lelyes lehetetlen, hogy egy szép napra egyszéllel a meghívok és czázaiuk jaccra nevezett mulatságot. Különben sok hirossag megesel — farangban.

P. K. Tr-v. Hasonló közleményeket csak is díjazás mellett közölhetünk. Elvégre is az ízlelt ügy, mihez a közérdeknek semmi köze.

BETEGH PÁL,

felelős szerkesztő és kiadótulajdonos.

Közönség köréből.*

Becsek Aladár f. é. január hó 27-én jónak látta a közlem és Szombathelyi főkapitány ur között felmerült ügy alkalmából a főkapitány urat védelmebe venni s egyuttal csekélységemet megtámadni.

Nem volna semmi közöm Becsek Aladár egyéni véleménykjez, — felteve, hogy azzal az illő korlátok között maradt — de nyomatékban, hol mint a saitó egyik képviselője kivánja hallatni szavát s tiélkezik feletlünk, szegeny halandók felett — ott már nem közömbös előttem, ha figyelmet foglalkozva, cégem mint akadekoskodót chajt feltüntetni s azzal igyekszik elemen hangulatot kelteni, hogy közszellemben allo tiszteiselőt támadtam meg s mint állítja, „hogy a társadalom s kivált a polgári élet belső vilagosságban meg mindig nem bírt elégge meggyökerezni a munka egyedüli udvözitő voltában való hit”.

De bizony a tisztességes munka előtt mindenki meghajlik s ahoz szó sem fér, most már Becsek urnal harmadik között ejpen az a különbség, hogy én a kérdéses cselednyben követett eljárását a főkapitány urnak nem tartom törvényszerűnek s-z-ig s ha feljajdultam miatta, az lehet az én egyéni érzemyegem s ha elleno fel mertem lépni, az az igazságom erejébe veleti erős hitem, melyre a salvus conductust majd megadja a független sajtóbiróság.

Sokkal összeszirlóbb lett volna Becsek Aladár részéről is, ha korai álláisfoglalás helyett bevárja az ügynek itéletes befejezését s akkor alljon oda erkölcsbirói tőgában s tartsa eljárásomat keresztvizi alá, a melyet aztan a pamphlet superlativusnál is illelhetett volna, akkor igosan. Merj,ugyük fel, hogy a sajtóbiróságnekem ad igazat, vajjon akkor a fiatal ujság, melyre rá fogom elvasni mostani czikket — ha meg elathen lesz — vajjon, hogy fogja kigyógyítani az önmagán ejtett sebeket.

Hogy talán igaltyon valamelyes kifogas alá esik? Arról nem tehetek, hogy épen most nem kedves; nem pedig tartalmánál fogva. — Persze magam is tudom, hogy egy bali tudóstást vagy egy képzett szerkesztőnek kaodol sokkal megkapóbb vonásokkal lehet kiszinezni, mint egy cselédügyből származó conflictust. Végül meg csakúgy nyit, hogy a hivatalos lapnak ezen közlemény kadásáért nem mérhet oldalvágást, mert biszen csak nem képzeli, hogy annak szerkesztője meg a menybeli jusát is eladta volna ezen sémmit sem jövedelmező, de különben megtiszteló viszonynak zavartalan fenntartása mellett.

Ennyit talán nem is követelnek tőle s ha követelnek? Bizonyara mint rektaron nem tartott czikket, szolgáltatni nem tudná.

Tehát több hidegvér — s több jóakarat melle meg egy kis igazságos elfogultalanságot is kérek. Majd ha en leszek a vesztes, tudni fogom kötelességemet a nekikál, hogy erre nézve akár Becsek Aladár, akár bárkinek is leczket kellene hallgatnom.

Sz.-Udvarhely, 1901. jan. 31.

Pálmay József.

*) Az ezzel alatt megjelenő közleményekért semmi felelősséget nem vállal a szerk.

Hivatalos rész.

Romániába utazók figyelmébe. Magoiot. Magyar király: bulgyminisztert, 12.978. szám V—a. Körrendeletemben a közös külügyminiszter ur által közölt jelentése szerint a román kir. kormány ujabban kiadott követelménye szerint minden idegennek, ki 8 napon tul Romániában tartózkodni, illetőleg tartózkodni akart, szabad tartózkodási jegyet az illető uti igazolványa, illetőleg a követség, vagy konzulátusok által kiállitott anyakönyvi kivonat alapján a prefektusok hatarszélén ez alpreféttel az erkezte után mindenkelőtt illetekes követségünk vagy konzulátusknál kell jelentkezne: uti okmanyok láttamozásaiaa vegett; a kellően láttamozott utleveleket, illetőleg anyakönyvi kivonatot azután megérkezésüktől számitva legkésőbb 24 óra alatt a szabad utazás céljaiaa jegy kiszkézése végett a prefektusra, esetleg aprefekturan kell bemutatniok. A kik ily tartózkodási jegyekiiek szabadságra szóló okmanyok nincsenek. Felhivom a törvényhatóságot, hogy a Romániába utazott szándekczok érdekeben a fentiek megfelelő közhirré tétele iránt intézkedjek. Budapesten, 1900. évi december hó 31-en. A miniszter helyett: Gidner, s. k. alamtitkár.

Udvarhelyvármegye alispánjától. Sz. 48 901. a'sp. „Székely-Udvarhely” tek. lapszerkesztőségének. Közhírré teszem, hogy a vármegyei rendeleteknek 125976 számu magas rendeletét szabályszerű végrehajtás végett kiadom. Sz.-Udvarhely, 1901. évi januar hó 14-en. Dr Damokos, alispán

A szegesvári m. kir. állatfenyészdeszkei felügyelőség. 61. szám. 1901. Az érmihanyi községi előljáróságnak A földmivelésügyi miniszter ur a nagymelltosga 102481. IV—2. 1900. sz. a. kiadott magas rendelettére az állatfenyészités országos érdekeinek támogatására az 1901. évben rendelkezésére bocsátott 2.000.000 korona hitel felhasználásra szabályszerű mellőztatván, mihelztatás és tájékozás czéljaból a vezetésemre bizott segesvári kerülethez tartozó Nagy-Küküllő, Kis-Küküllő, Udvarhely, Háromszék és Csíkvármegyek összes községi előljáróságait az alábbiakat kívánom közölni: A felügyelőség saját hatáskörében rugyelésére a bozza megfelelően felszerelt kéréseket forduló községeiknek az illetékes vármegyei állatfenyészteti szabályrendeletekben előírt fajtákra tartozó tenyészbikáot és tenyészkanokat 20 százalékig terjedőtő árkedvezménnyel és három felév alatti részletizetés ellenében ennel megadnak árkedvezmény a fent hivatott magas rendeletet értelmében jövőre czigalatlanul nem adható. Különös méltanylást érdemlő esetekben elemi csapásokkal sujtott községek részére, ha ilyen irányu kéréseket az illetékes Szepsi urak pártoló záradékval ellátva és a földmivelésügy miniszter ur ő nagymeltóságahoz czímezve nyujtják be a felügyelőséghez, ingyenesen adatnak ki tenyészállatok. A felügyelőség közszellemben ennel megadnak árkedvezmény a fent hivatott magas rendeletet értelmében jövőre czigalatlanul nem adható. Különös méltanylást érdemlő esetekben elemi csapásokkal sujtott községek részére, ha ilyen irányu kéréseket az illetékes Szepsi urak pártoló záradékval ellátva és a földmivelésügy miniszter ur ő nagymeltóságahoz czímezve nyujtják be a felügyelőséghez, ingyenesen adatnak ki tenyészállatok. A felügyelőség közszellemben ennel megadnak árkedvezmény a fent hivatott magas rendeletet értelmében jövőre czigalatlanul nem adható. Felhivom a törvényhatóságot, hogy a Romániába utazott szándekczok érdekeben a fentiek megfelelő közhirré tétele iránt intézkedjek. Budapesten, 1900. évi december hó 31-en. A miniszter helyett: Gidner, s. k. alamtitkár.

Udvarhelyvármegye alispánjától. Sz. 48 901. a'sp. „Székely-Udvarhely” tek. lapszerkesztőségének. Közhírré teszem, hogy a vármegyei rendeleteknek 125976 számu magas rendeletét szabályszerű végrehajtás végett kiadom. Sz.-Udvarhely, 1901. évi januar hó 14-en. Dr Damokos, alispán

A Szepsi-Udvarhely tek. lapszerkesztőségének. Közhírré teszem, hogy a vármegyei rendeleteknek 125976 számu magas rendeletét szabályszerű végrehajtás végett kiadom. Sz.-Udvarhely, 1901. évi januar hó 14-en. Dr Damokos, alispán

A Szepsi-Udvarhely tek. lapszerkesztőségének. Közhírré teszem, hogy a vármegyei rendeleteknek 125976 számu magas rendeletét szabályszerű végrehajtás végett kiadom. Sz.-Udvarhely, 1901. évi januar hó 14-en. Dr Damokos, alispán

Sz.-Udvarhely, 1901. januar hó 30-án

Biró Sándor s. k.
kir. végrehajtó.

Az árverési feltételek a biróság végrehajtónál megtekinthetők. Ezuttal felhivatnak mindazok, kik a folyóbalt javak iránt elsőbbségi jogokat czrvegysitetni vélnek, hogy elsőbbségi bejelentéseiket az árverés kezdetéig, habár külön értesitest nem vettek is, addiet végrehajtóhoz nyujtsák be, mert különben azok a végrehajtó s folyamat nem gátolván, egyedül a vételár fölöslegére fogtalnak igénytatni.

Sz.-Kelyudvarhelyi biróság végrehajtótól.
Sz.-Udvarhelyt, 1901. január hó 30-án

Biró Sándor s. k.
kir. végrehajtó.

A Richter-féle
Horgony-Pain-Expeller
Liniment. Capsici comp.
egy régi kipróbált házszer, a mely már több mint 30 év óta megbizható bedörzsölési alkalmatosság **kiváyenyest, csaznal és meghűlésekné.**
Intés. Sülanyalik utánzatok miatt ügyelnünk minden ügyelemmel legyünk a „Horgony” védjegye és a „Richter” czégnévre.
80 f., 1 f. 40 f. és 2 f. árban egyszélvan minden gyógyszertárban kapható. Főraktár:
Török József gyógyszerész **Budapesten.**
Richter F. Ad. és társa,
cs.és kir. udvari szállítok,
Rudolstadt.

BOR
tiszta természetes erdelyi és magyarországi termés, melyek *val diszgáért* teljes felelősséggel szavatol!
FERNENGEL GYULA
jóbirú pincéjéből Székely-Udvarhelyt (Kossuth-utcza) kapható a következő előnyös árakban:
Nagyban 56 literen felül hektoliterenkint 36 koronával 140 koronáig.
Kicsinyben literenkint 56 fillértől 2 korona 50 fillérig.
Részletes árjegyzék, minta ingyen és bérmentve.

NAPTÁRAK
SZÉKELY-UDVARHELY kiadóhivatalában
(Betegh Pál könyv- és papirkereskedésében)
Székely-Udvarhelyt kaphatók a legnagyobb választékban.

! HAZAI IPAR !
WEIN KÁROLY ÉS TÁRSAI
szövőgyár, KÉSMÁRK
elismert hirneves
szepességi vászon
és
damaszt árui
minden nagyobb üzletben kaphatók.
Gyárraibol szárnazó minden darab áru ezen védjegy-gyel van ellátva.
! HAZAI IPAR !

Nagy lámpa raktár.
A helyi és vidéki
épitkező közönséget
ez uton van szerencsém értesiteni, hogy mindenféle üvegczöcseket a legutányosabb árak mellett elvállalok.
A munkálatokhoz **portlandi cement** kiviteléről kezességet vállalok, vasuton szállitva is kezeskedem, hogy a legközönségesebb üvegtáblám is csehországi sima, fehér üvegek, tehát a legkényesebb igényeknek is megfelelek — Továbbá van szerencsém egész ujonnan berendezett **porczelán-, füszer- és lámpa-üzletemet** a helyi és vidéki közönség szives pártfogásába ajánlani.
A nagyérdemű közönség szives megrendeléset kérve, vagyok
teljes tisztelettel:
Szentpétery Gergely.
Legjutányosabb árak.

Az
Udvarhelymegyei Takarékpénztár Részvénytársaság

1901. évi február hó 17-én d. e. 9 órakor

Székely-Udvarhelyen, hivatalos helyiségében

tartja

XIX-IK RENDES KÖZGYÜLÉSÉT.

Tárgysorozat:

1. Az igazgatóság és felügyelő bizottság jelentése a lefolyt üzletévről; a mérleg megállapitása s a nyereség felosztására vonatkozó javaslata és dr Solymossy Lajos volt vezérigazgató jutalmazása iránt beadott kérésének tárgyalása.
2. Az igazgatóság és felügyelő-bizottságnak szabályszerű felmentése iránti határozat.
3. Válaszlás 27. és 36. § értelmében.

A közgyülésre a t. részvénytulajdonosok azon figyelmeztetéssel hivatnak meg, hogy részvényeiket a meg je nem járt szelvényekkel együtt a gyűlés megnyitásáig lehetőleg a megelőző két napon az intézet pénztárának letemni s magukat igazoló jegygyel ellátni szivesekjenek.

Székely-Udvarhelyen, 1901. január hó 19.

Az igazgatóság.

Pilseni ősforrás! Pilseni ősforrás!
NEMZETI KÁVÉHÁZ ÉS ÉTTEREM
SZÉKELY-UDVARHELYT (Kossuth-utcza).
A SÖRök „SÖR”-e, azok királya:
A „PILSENI ŐSFORRÁS SÖR”.
Ennek az orvosi tekintelyek által is kitünő minőségünek elismert, egészségügyi szempontoktól megbecsülhetőleg italnak kimérésére csarnokot nyitottam.
Tiszlán kezelt **valódi erdélyi borok**-kal, jó **magyar konyhá**-val ellátva a nagyérdemű közönség rendelkezésére. — Reggeli, ebéd, vacsora abonnement-tel kényelmesen berendezett helyiségemben, valamint házakhoz szállítva is — nálam a legolcsóbb árakban kapható. — **Vidéki közönség részére — szláskg esetén — egészen külön szobával rendelkezem. Itt a legolcsóbb és izletesebb ellátást biztosítom.**
A n. é. közönség látogatását kérve, vagyok és maradok
Naponta változatos étrend;
egy villás zona reggeli 8 kr (16 fillér)
legalázatosabb szolgája:
Schneider G. A.
Sándor István.

Nyomatott a kiadó- és laptulajdonos Betegh Pál könyvnyomdájában Székely-Udvarhelyt 1901.

Iskola Alapítvány - Kolozsvári Központi Egyetemi Könyvtár © Fundația pentru Școală - BCU Cluj-Napoca.